

адвокатури України, Європейському університеті, Національному університеті державної податкової служби України, Національному юридичному університеті ім. Ярослава Мудрого, Харківському національному університеті внутрішніх справ, Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ, Національному університеті «Одеська юридична академія», Львівському державному університеті внутрішніх справ та ін.

Отже, наукова школа кафедри криміналістики та судової медицини НАВС, що має півстолітню історію діяльності, займає важливе місце в розробленні фундаментальних і прикладних питань правозастосовної діяльності вітчизняних органів кримінальної юстиції, продовжує досліджувати загальнотеоретичні проблеми юридичної науки в Україні. Примножуючи доробок наукової школи, працівники кафедри завдяки працьовитості, відданості справі, високій громадянській відповідальності забезпечують надійну підготовку високопрофесійних правоохоронців, надання їм сучасних криміналістичних знань.

Чорний Микола Васильович,

доцент кафедри криміналістики та судової медицини Національної академії внутрішніх справ, кандидат медичних наук, доцент

Галан Наталя Василівна,

доцент кафедри загальної практики – сімейної медицини Української військово-медичної академії, кандидат медичних наук, доцент

ПРИЧИНИ ТА УМОВИ ПОШИРЕННЯ НЕЗАКОННОГО ОБІГУ НАРКОТИКІВ

Розкрити причинний комплекс незаконного обігу наркотиків необхідно для того, щоб можливо було розробити ефективні заходи запобігання, адже його причини, шляхи і механізми поширення складні й різноманітні.

Найбільш поширені – макросоціальні та мікросоціальні чинники. Серед макросоціальних чинників найбільший вплив на молодь має формування і широке розповсюдження в молодіжному середовищі псевдокультури. Все це відбувається на фоні розвалу системи дитячих і молодіжних організацій; різкої зміни соціального статусу як наслідку розшарування в суспільстві; ціннісної кризи в суспільстві в умовах втрати життєвих цінностей. Тому вплив цих причин надзвичайно вагомий, особливо на слабких людей, які є у будь-якому суспільстві, і багато хто з них намагається вживанням наркотиків забути та врятуватися від реального життя. Особливо це стосується молоді – часто не влаштованість життя, відсутність чіткої перспективи, неясність політичної платформи, безідейність тощо.

Необхідно виділити декілька абсолютно нових чинників, а саме, зміна системи цінностей у поєднанні з ревізією минулого призводить до зниження авторитету старшого покоління серед молоді, низький ступінь релігійності суспільства як основи етичних і моральних стандартів на тлі руйнування етичних концепцій і постулатів часів соціалізму; недостатня інформованість батьків у питаннях формування антинаркотичних установок у свідомості молоді, відсутність емоційного неформального контакту батьків з дітьми, низька готовність до розуміння і сприйняття дитячих проблем тощо.

На сьогодні наркоманія вже перестає поглинати вищі верстви суспільства. Окремі види наркоманії стосуються дітей із забезпечених родин (наприклад, кокаїнова та героїнова наркоманії), які шукають нові відчуття. Заборонений плід – солодкий. Як недивно, для них вживання наркотиків є уособленням болю та безкарності. Вони намагаються в такий спосіб виділитися перед однолітками.

Нова танцювальна культура, що прийшла до нас із Західної Європи та США, принесла і наркотики (поганою манерою сьогодні стало з'явитися на дискотеці без таблетки ЛСД або амфетаміну).

Розвитку незаконного обігу наркотиків сприяє велика незаконна міграція, поява через це нетрадиційних для деяких регіонів наркотиків, наприклад, героїн в Україну поставляється вихідцями із Афганістану та Пакистану, які проживають або прямують транзитом через нашу країну. Кодеїновмісні препарати часто надходять у країну з емігрантами з Індії та Ірану [1, с. 74].

На рівень наркотизму суттєво впливають механізми соціального контролю, до яких належать суспільство, мікросоціальне середовище. Неналежний соціальний контроль призводить до поширення наркотизму.

У розвитку наркоманії значну роль відіграє неправильне виховання дитини, коли формується слабкість, схильність втікати від труднощів.

На поширення наркоманії особливо впливає негативна роль мікросоціальних маргінальних груп і негативного лідера. Наркозалежні особи не лише подають негативний приклад, але й втягують до цієї пристрасті новачків.

Недостатня санітарно-освітня робота у підлітковому та молодіжному середовищі також сприяє поширенню наркоманії. Наркоманія – хвороба молодих. Статистичні дані МВС України засвідчують, що 80% осіб, які були вперше втягнуті до вживання наркотику, – це люди від 14–30 років. Неосвіченість і наркотична безграмотність визначили їх ставлення до наркотиків [2, с. 67].

Серед мікросоціальних чинників, які сприяють поширенню наркоманії та незаконного обігу наркотиків є:

- труднощі особистого характеру в орієнтації у сучасному бюрократизованому і індустріально розвиненому суспільстві, пов'язані з психічними навантаженнями;

- протест проти прийнятих у суспільстві цінностей і норм, що може замінюватися використанням стимулюючих засобів;
- труднощі в соціальній адаптації чи нездатність приймати і асимілювати прийняті установки і традиції;
- невизначена перспектива та страх перед майбутнім;
- труднощі, обумовлені сімейними проблемами і почуттям незахищеності, конфлікти між поколіннями, помилки у вихованні, надмірна строгість, зайва опіка або вседозволеність;
- ефект «групи однолітків» – вперше наркотик вживають, як правило, не ізольовано, а в групі однолітків.
- Не останню роль у формуванні прихильності до первинного вживання наркотиків відіграють психологічні чинники:
 - психологічна незрілість – соціальна інфантильність;
 - уразливість, нестійкість настрою, слабкий самоконтроль, пасивність, поверхневі незрілі думки, потреба в яскравих емоційних переживаннях, боязкість і нерішучість;
 - потреба в захисті, почуття самотності і страху перед майбутнім, небажання самостійно визначитися у житті;
 - тривожно-недовірливі риси характеру, відчуття власної неповноцінності і малозначущості;
 - замкненість або, навпаки, демонстративність (істеричність) особи;
 - складна стресова ситуація (втрата близької людини, сварка з коханою людиною) може стати початком вживання наркотиків [3, с. 83].

Вищезазначені причини та умови, звичайно, не є вичерпними, але вони вказують на складність розвитку та поширення незаконного обігу наркотиків, що ще раз підтверджує його підвищену суспільну небезпеку.

Список використаних джерел:

1. Антинаркотична профілактика: навч. посібн. / В.В. Черней, О.М. Стрільців, Е.В. Расюк та ін. ; за ред. В.В. Чернея. НАВС, 2013. 180 с.
2. Профілактика наркоманій серед підлітків / А.М. Нагорна, В.В. Безпалько. К., 2001. 171с.
3. Профілактика ризикованої поведінки в учнівському і студентському середовищі: методичні рекомендації / за ред. В.Г. Панка. К.: Ніка-Центр, 2004. 252 с.